

GŘ pro vzdělávání a kulturu

EVROPSKÁ KOMISE

Vysvětlení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení

[▶ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture)

Evropský
rámec
kvalifikací

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují přístup k číslům 00800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu.

Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008

© Evropská společenství, 2008

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Belgium

VYTÍSTENO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

VYSVĚTLENÍ EVROPSKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ PRO CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

EVROPSKÁ KOMISE
Vzdělávání a kultura

Celoživotní učení: Politiky pro vzdělávání a odbornou přípravu
Koordinační politik celoživotního učení

VYSVĚTLENÍ EVROPSKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ PRO CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Klíčové otázky a odpovědi¹

Toto sdělení je určeno politickým činitelům a odborníkům, kteří se podílejí na zavedení ERK. Sdělení je první z řady referenčních dokumentů určených k podpoře implementace ERK.

ERK

Návrh evropského rámce kvalifikací byl předložen Evropskou komisí v září 2006. Toto doporučení načrtává překlenující rámec, který má být vytvořen v Evropě pro usnadnění srovnávání kvalifikací a úrovní kvalifikací s cílem podpořit jak geografickou mobilitu a mobilitu pracovního trhu, tak i celoživotní učení. Jádrem rámce je tvořeno 8 kvalifikačními úrovněmi popsanými na základě výsledků učení (znalosti, dovednosti a kompetence). Zemím je nabídnuta možnost vztáhnout své vnitrostátní úrovně kvalifikací k neutrální referenci vytvořené ERK. Po schválení Evropským parlamentem a Evropskou radou (v prosinci 2007) bude v roce 2008 zahájen zaváděcí proces. Ty země, které se rozhodnou připojit se k ERK (jedná se o dobrovolný proces), budou požádány, aby tak učinily ve dvou fázích. První fáze – srovnání vnitrostátních úrovní kvalifikací vzhledem k ERK – by měla být dokončena v roce 2010. Druhá fáze – zavedení reference k ERK u všech nových certifikátů – by měla být dokončena v roce 2012.

ERK – nové perspektivy, nové přístupy

ERK představuje nový přístup k evropské spolupráci v oblasti kvalifikací. Toto je vůbec první pokus o zavedení sady referenčních úrovní / deskriptorů založených na výsledcích učení a zahrnujících všechny formy kvalifikací na všech kvalifikačních úrovních. Úspěšné zavedení ERK proto vyžaduje, aby všichni zúčastnění jasně porozuměli:

- cílům a hlavním zamýšleným úlohám rámce;
- zásadám a logice použité při definování rámce (jak byly vytvořeny deskriptory, jak je číst?);
- požadavkům v souvislosti s prováděním rámce (pokud jde o zapojení zainteresovaných subjektů, transparentnost, zajištění kvality a vzájemné hodnocení).

Toto sdělení se – na základě odpovědí na 12 nejčastěji kladených otázek – soustřeďuje na objasnění základních zásad a logiky evropského rámce kvalifikací. Sdělení je určeno těm politickým činitelům a odborníkům, kteří jsou zapojeni do implementace ERK (a souvisejících rámců a řešení) na národní, odvětvové nebo regionální úrovni.

Zahrnuty a objasněny jsou následující otázky (lze je číst i samostatně):

1. Proč je ERK nazýván „nadrámcem“?
2. Na jakých zásadách jsou založeny deskriptory ERK a jak důležitá je jejich správná formulace?
3. Co je míněno slovy „znalosti, dovednosti a kompetence“ a proč používáme tyto pojmy?
4. Proč tento rámec neobsahuje více dimenzí, jak je tomu u jiných rámců?
5. Není snad kompetence obecným pojmem označujícím veškeré učení? Není ERK rámcem kompetencí?
6. Je možné vztahovat kvalifikaci k různým úrovním?
7. Je některý ze sloupců tabulky deskriptorů důležitější než jiný?
8. Je třeba pohlížet na ERK jako na žebříček? Je pro dosažení kvalifikace na určité úrovni nutné projít všechny jeho stupínky?
9. Lze deskriptory ERK použít i pro vnitrostátní rámce kvalifikací?
10. Proč součástí ERK nejsou některé klíčové kompetence, např. „učení učit se“?
11. Je možné použít ERK ke klasifikaci vzdělávacích programů a povolání?

¹ Sdělení vytvořili Jörg Markowitsch, Karin Luomi-Messerer a Sonja Lengauer z 3s Research Laboratory, Vídeň. Na textu dále pracovali a své poznámky připojili Jens Bjornavold, Cedefop, Michael Graham, Georg Hanf a Mike Coles.

12. Jaký je vztah mezi ERK a rámcem pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání?

1. Proč je ERK nazýván „nadrámcem“?

ERK byl vytvořen tak, aby sloužil jako společný referenční rámec pro různé evropské systémy a rámce kvalifikací. Bere v úvahu různorodost vnitrostátních systémů a usnadňuje převedení a srovnávání kvalifikací mezi jednotlivými zeměmi. V tomto smyslu je ERK rámcem pro rámce a/nebo systémy, a proto ho lze definovat jako „nadrámec“. (Na rámec kvalifikací lze pohlížet jako na součást systému kvalifikací, v němž jsou úrovně kvalifikací explicitně popsány v jediné hierarchii.)

Tento nadrámec umožní vzájemné srovnání systémů kvalifikací s jejich odpovídajícími úrovněmi a/nebo vnitrostátními a odvětvovými rámci kvalifikací. V procesu realizace je záměrem, aby každý stát uvedl do spojitosti své národní kvalifikace (vyjádřené diplomy, osvědčeními a oceněními) s osmi úrovněmi ERK, a to prostřednictvím vnitrostátních rámců kvalifikací nebo implicitních úrovní vnitrostátních systémů kvalifikací. Znamená to, že v první fázi budou úrovně vnitrostátních rámců kvalifikací nebo součástí systémů kvalifikací porovnány s úrovněmi ERK. Nakonec by se všechny kvalifikace udělované v Evropě měly vztahovat k ERK.

Specifickou vnitrostátní kvalifikací je, například, „diplom mistra cukráře“ v Německu nebo „baccalauréat technologique“ ve Francii.

Úrovní vnitrostátního rámce kvalifikací je například „National Clusters at Access Level 2“ v rámci SCQF (Scottish Credit and Qualifications Framework) nebo „Junior Certificate at Level 3“ v Irsku.

Součástí vnitrostátního systému kvalifikací jsou například kvalifikace poskytované „středními technickými a odbornými školami“ v Rakousku nebo kvalifikace zajišťované v rámci „vysokých škol (Főiskola)“ jako součást vyššího vzdělávání v Maďarsku.

Příklady dalších mezinárodních rámců jsou „European e-competence Framework“ jako

mezinárodní odvětvový rámec nebo „Caribbean Vocational Qualifications (CVQs)“.

2. Na jakých zásadách jsou založeny deskriptory ERK a jaký je význam jejich formulace?

Deskriptory byly napsány tak, aby pokryly celou škálu výsledků učení, bez ohledu na výukový nebo institucionální kontext, a to od základního vzdělávání, přes úrovně školní a nekvalifikované dělnické úrovně až po doktorské nebo vrcholové profesionální úrovně. Pokrývají jak pracovní a studijní situace, tak akademická a profesní uspořádání, počáteční i další vzdělávání nebo přípravu, tedy všechny formy učení, ať už formální, neformální nebo informální.

Deskriptory kromě toho odrážejí specializace i generalizace. Z dosažení vyšší úrovně tudíž nutně nevyplývá, že budou požadované dovednosti a znalosti specializovanější, ačkoliv tomu tak v mnoha akademických a výzkumných kontextech nepochybně je. Postup z nižší do vyšší úrovně může v některých studijních a pracovních kontextech znamenat disponování širšími všeobecnými znalostmi.

Deskriptory byly napsány tak, aby dostatečně rozlišovaly úroveň předcházející i následující a znázorňovaly zřetelný posun v rozsahu změny, který v porovnání s předcházející úrovní nastal (např. komplexita znalostí, viz též otázku 8). Každá úroveň je postavena na úrovni předcházející a tu také zahrnuje. V zájmu co největší srozumitelnosti tabulky a textu jsou ovšem opakování vyloučena a deskriptory předchozích úrovní jsou zahrnuty implicitně.

Aby bylo možno dosáhnout kontinuity a zároveň oddělenosti, jsou při charakteristice úrovní použita klíčová slova (např. „faktické a teoretické znalosti“ v protikladu k „základním znalostem“ na nižších úrovních nebo „specializovaným znalostem“ na vyšších úrovních; nebo „dohled“ na pracovní/studijní aktivity jiných, který je využit na úrovních 4 a 5, ale na nižších úrovních není relevantní). Tato klíčová slova lze rovněž chápat jako indikátory prahových úrovní. Úplné pochopení jedné konkrétní úrovně proto vyžaduje jak „horizontální, tak vertikální čtení“, při němž jsou do úvahy brány nižší a vyšší úrovně (viz též otázku 7).

Dalšími kritérii při formulování deskriptorů byla následující: použít pouze pozitivní vyjádření; vyhnout se odbornému slangu; použít jednoznačné a konkrétní výroky (vyhnout se např. pojmům, jako je „přiměřený“) a zároveň dosáhnout v co největší míře jejich jednoduchosti a všeobecnosti. Deskriptory aktuální tabulky ERK jsou tudíž záměrně spíše všeobecné, např. ve srovnání s předchozími verzemi (viz též otázky 1 a 9). Názvy sloupců byly vybrány pragmaticky tak, aby využívaly jednoduchých a pochopitelných pojmů místo možná přesnějších technických pojmů používaných úzkou skupinou odborníků (viz též otázku 3).

3. Co je míněno slovy „znalosti, dovednosti a kompetence“ a proč používáme tyto pojmy?

Existuje mnoho různých možností, jak strukturovat a konstituovat výsledky procesů učení. V návaznosti na diskuzi mezi technickými odborníky ze všech zemí zapojených do vývoje ERK bylo dohodnuto, že základem rámce bude rozlišení mezi znalostmi, dovednostmi a kompetencí (ZDK), protože jsou to termíny nejvíce rozšířené v kategorizaci výsledků učení.

Tato kategorizace je zcela zřejmě inspirována a napojena na jiné, velmi podobné diferenciaci ve výsledcích učení. Ve Francii se například obecně rozlišuje mezi *savoir*, *savoir-faire* a *savoir-être*; v německy mluvících zemích je běžné rozlišení mezi *Fachkompetenz*, *Methodenkompetenz*, *Personalkompetenz* a *Sozialkompetenz*; zatímco v anglicky mluvících zemích se obvykle rozlišuje mezi *cognitive competence*, *functional competence* a *social competence*.

Diferenciaci ERK na znalosti, dovednosti a kompetence lze proto chápat jako pragmatickou dohodu mezi různými, obecně rozšířenými přístupy a země nejsou zavázány provádět totéž. Vnitrostátní či odvětvové rámce nebo systémy si mohou žádat odlišné přístupy zohledňující specifické tradice a potřeby (viz též otázky 4 a 9).

Diferenciaci výsledků učení na znalosti, dovednosti a kompetence (ZDK) pomáhá tvořit jasné deskriptory a usnadňuje klasifikaci úrovní kvalifikací. Nicméně tyto tři kategorie (ZDK) nelze číst odděleně, měly by naopak

být vnímány dohromady. Pochopení charakteristiky jedné úrovně tudíž vyžaduje též „horizontální čtení“ (viz též otázku 6). Mezi kategoriemi mohou existovat podobnosti (např. sloupec „kompetence“ obsahuje některé dovednosti a sloupec „dovednosti“ obsahuje též některé formy znalostí), to však vyplývá z povahy věcí.

4. Jiné rámce kvalifikací používají další nebo jiné kategorie příj. dimenze namísto znalostí, dovedností a kompetence. Jsou rámce kvalifikací s jinými dimenzemi vůbec srovnatelné?

Ve vnitrostátních, regionálních nebo odvětvových rámcích kvalifikací lze deskriptory přizpůsobit jejich příslušným záměrům a cílům (např. potřebám specifickým pro zemi nebo odvětví). Právě proto neexistuje univerzální nebo jediný správný způsob, jak deskriptory používat; možné jsou různé způsoby.

Ve skotském rámci je např. rozdíl mezi „Knowledge and Understanding“, „Practice: Applied Knowledge and Understanding“, „Generic Cognitive Skills“, „Communication, ICT Skills and Numeracy“ a „Autonomy, Accountability and Working with Others“. V Irsku jsou používány následující kategorie: „Breadth of Knowledge“, „Kind of Knowledge, Range of Know-How & Skill“, „Selectivity of Know-How & Skill“, „The Context of Competence“, „Role of Competence“, „The Competence Learning to Learn“ a „Insight (Competence)“.

ERK byl vytvořen tak, aby se vyznačoval co nejmenším počtem co nejjednodušších rozdílů (viz též otázku 3). Na ERK lze nahlížet jako na rámec, který se soustředí na nejdůležitější a nejpodstatnější aspekty. Všeobecný charakter deskriptorů ERK spolu se skutečností, že zahrnují srovnatelnost a přidělení/vztah, je umožněn, protože obecnější deskriptory ERK obsahují velmi podobné deskriptory, jaké jsou v již existujících rámcích kvalifikací.

5. Někteří lidé tvrdí, že ERK by neměl být rámcem kvalifikací, ale rámcem kompetencí. Rozšířené jsou dokonce i názory, že přiměřeným zastřešovacím pojmem pro

tabulku by byly „kompetence“. Je tento názor správný a co jím je myšleno?

ERK je (nad)rámec kvalifikací, nikoliv rámec kompetencí, protože umožňuje klasifikaci úrovní a systémů kvalifikací. Jeho účelem není sloužit ke klasifikování jednotlivých kompetencí. Jedná se o rámec orientovaný na výsledky učení, ve kterém deskriptory popisují veškeré formy výsledků učení. Nedorozumění týkající se pochopení ERK jako rámce kompetencí vzniklo tím, že výsledky učení jsou formulovány jako soupisy toho, co vzdělávající se umí, a tím vytváří dojem určité „orientace na kompetence“. ERK není rámcem kompetencí také proto, že výsledky učení mohou být např. též znalosti bez odpovídajících kompetencí či dovedností.

Výsledky učení jsou proto vždy obsáhlejší než kompetence, nikoliv naopak. Kompetence by tedy nebyly vhodným zastřešujícím pojmem pro tabulku. ERK by měl být správně nazýván „rámec kvalifikací založený na výsledcích učení“.

6. Část vnitrostátního systému kvalifikací na určité úrovni jakoby dokonale zapadala do jednoho ze tří sloupců, avšak z pohledu jiné dimenze více odpovídá jiné úrovni. Je možné vztahovat tutéž skupinu kvalifikací k různým úrovním?

Ne, protože ERK není systémem ke klasifikaci kvalifikací podle různých dimenzí. Jinými slovy, tabulku ERK nelze číst jako samostatné sloupce. Čtení jedné úrovně znamená, že je nutno číst celý řádek (všechny tři sloupce společně) a deskriptor každé úrovně navíc předpokládá zahrnutí výsledků z nižších úrovní. Úplné pochopení příslušné úrovně tudíž vyžaduje její čtení ve vztahu k úrovním předchozím (viz též otázky 2 a 3).

Vzhledem k povaze rozsáhlosti evropských systémů kvalifikací a různorodosti kvalifikací je poměrně časté, že části (skupina kvalifikací) vnitrostátních systémů kvalifikací zapadají do určité úrovně v jednom sloupci, ale zároveň zapadají do jiné úrovně v jiném sloupci. Podle komplexnosti požadovaných znalostí nebo požadovaného rozpětí dovedností mohou být kvalifikace značně různé, ale srovnatelně obtížně dosažitelné.

Například „Le baccalauréat général“ ve Francii nebo „General Certificate of Secondary Education (GCSE)“ v Anglii, Walesu a Severním Irsku mohou vyžadovat více teoretických a faktických znalostí, ovšem méně praktických dovedností, zatímco závěrečná učňovská zkouška v Německu nebo Rakousku může vyžadovat více praktických dovedností a méně teoretických znalostí z dané oblasti.

Prezentace deskriptorů ERK v tabulce se třemi sloupci měla usnadnit pochopení ERK a přiřazování kvalifikací. Pokud by měl formát tabulky vést k protichůdným interpretacím, je třeba na sloupce nahlížet jako na záležitost druhotného významu. To tedy znamená, že by měl být přečten vždy celý řádek (znalosti, dovednosti a kompetence) a pak by mělo být celkově posouzeno, které z úrovní vyhovuje skupina kvalifikací nejlépe. Tento způsob čtení deskriptorů pomůže vytvořit těžiště zkoumané kvalifikace a tudíž umožnit rozhodnutí, kam tuto kvalifikaci zařadit ve vztahu k ERK. Z toho je vidět, že kvůli různorodosti kvalifikací na vnitrostátní a odvětvové úrovni nemůže žádná z nich dokonale či absolutně vyhovovat úrovní ERK, místo toho by se pak měla použít zásada „nejvhodnějšího možného řešení“.

7. Je některý ze sloupců tabulky deskriptorů důležitější než jiný?

Existující kvalifikace se budou významně různit, co do jejich zaměření na znalosti, dovednosti a kompetence. Akademické kvalifikace mohou být například více soustředěny na znalosti, zatímco některé profesní kvalifikace se mohou více soustředit na dovednosti nebo kompetence. Tři dimenze představené v ERK by měly pomoci identifikovat tyto rozdíly v procesu přiřazování kvalifikací. Záměrem ERK v žádném případě není propagovat či potlačovat některý typ kvalifikace, ale fungovat jako neutrální referenční bod pro všechny možné typy kvalifikací. Důležitým cílem podpírajícím ERK je prosazování rovného společenského ocenění všeobecně vzdělávacích, odborných i vysokoškolských vzdělávacích cest a také počátečního a dalšího vzdělávání. V tomto smyslu mají všechny dimenze tabulky stejnou hodnotu.

Určitá kvalifikace může na určité úrovni dokonale vyhovovat jednomu ze sloupců, avšak podle

deskriptorů v jiném sloupci může na první pohled odpovídat jiné úrovni (viz též otázku 3). Z tohoto důvodu, nebo jednoduše proto, že je sloupec „znalosti“ zařazen před sloupcem „dovednosti“, se lze ptát, zda je jeden sloupec důležitější než ostatní. Není tomu tak. Všechny dimenze jsou stejně důležité a pořadí sloupců není nijak významné (viz též otázku 6).

8. Je třeba pohlížet na ERK jako na žebříček?

Je pro dosažení kvalifikace na určité úrovni nutné projít všechny jeho stupínky? Pokud ano, proč končí žebříček osmým stupněm, je-li ERK rámcem pro celoživotní učení? Je též možné získat kvalifikace na různých úrovních, nebo se počítá pouze ta nejvyšší?

ERK je žebříček v tom smyslu, že od úrovně 1 do úrovně 8 se zvyšuje náročnost souvisejícího učení a zvyšují se též požadavky na studujícího nebo pracujícího. Zvýšení mezi úrovněmi 1 až 8 souvisí s různými faktory, jako jsou:

- náročnost a hloubka znalostí a pochopení;
- stupeň nutné podpory nebo výuky;
- stupeň požadované integrace, nezávislosti a tvořivosti;
- rozsah náročnosti aplikace/praxe;
- stupeň transparentnosti a dynamiky situací.

Tento výčet jistě není úplný, jelikož učení má mnoho relevantních dimenzí, z nichž některé si ani neuvědomujeme. Pouze má naznačit, co je myšleno „stále se zvyšujícími požadavky na studující/pracující“.

Chápání ERK jako žebříku o 8 krocích neznámá, že je nutné rozlišovat stejný počet úrovní ve všech vnitrostátních kontextech, oblastech, odvětvích nebo polích působnosti. Vnitrostátní systémy nebo rámce kvalifikací mohou zahrnovat více nebo méně úrovní. V některých oblastech, odvětvích nebo polích působnosti nemusí být kvalifikace vyšší úrovně k dispozici. V jiných může platit, že neexistují kvalifikace na nižších úrovních nebo dokonce mohou existovat takové, které přesahují úroveň 8. ERK dále nediferencuje mezi kvalifikacemi na úrovni 8 a vyšší.

Je například velmi nepravděpodobné, že by v oblasti farmacie existovaly kvalifikace na nejnižších

úrovních, nebo je takřka nemožné nalézt kvalifikace vyšších úrovní v oblasti vedení domácnosti a úklidu (ačkoliv mohou existovat výjimky).

V mnoha zemích se titul PhD řadí na úroveň odpovídající úrovni 8 a v některých zemích může existovat dokonce další post-doktorandská formální kvalifikace v rámci univerzitní kariéry, jako je například „habilitace“ v německy mluvících zemích. Další příklad je z oblasti účetnictví, řada zemí kromě univerzitního titulu vyžaduje k vydání certifikátu auditora pět až deset let zkušeností a složení dalších zkoušek).

ERK není nástrojem k přímému dokumentování individuálního pokroku v učení, ale má sloužit – v první fázi – jako jakýsi překladatelský nástroj mezi odlišnými vnitrostátními kontexty a – v dlouhodobějším plánu – jako referenční nástroj pro všechny kvalifikace vydané v Evropě. Naznačení úrovní ERK pro kvalifikace nicméně neznamená, že by měly být kvalifikace získávány ve stejném pořadí jako úrovně ERK:

Například: Výuční list se např. vztahuje k úrovni 3. Po několika letech pracovních zkušeností a další přípravě v rámci společnosti hodlá absolvent učňovské přípravy pokračovat ve svém vzdělávání na univerzitě (např. úroveň 5). V rámci konkrétních vnitrostátních směrnic jsou tyto neformálně nabyté dovednosti a kompetence přijímány jako vstupní kvalifikace pro vyšší vzdělání nahrazující formální kvalifikaci na úrovni 4. Po úspěšném dokončení programu vyššího vzdělávání je absolvent odměněn kvalifikací klasifikovanou na úrovni 5. Tento absolvent tudíž získal formální kvalifikaci na úrovni 3 a 5, ne však na úrovni 4. Zdá se, že tato osoba vynechala úroveň 4. Ve skutečnosti však potřebné znalosti, dovednosti a kompetence na úrovni 4 ovládá již na začátku studijního programu, protože tvoří vstupní požadavky studia, ač nejsou stvrzeny formální kvalifikací.

V průběhu svého života vzdělávající se postupují zejména z nižších do vyšších úrovní, ale lze rovněž získat dvě odlišné kvalifikace stejné úrovně, nebo

postoupit z vyšší na nižší úroveň kvalifikace, pokud se osoba nově vzdělává a získá nové dovednosti.

Držitel doktorátu ve strojírenství se například rozhodne studovat nový obor, jako je ekonomie, kde dosahuje nižší úrovně kvalifikace.

V průběhu života mohou nastat různé důvody, jako jsou onemocnění, nové zájmy a koníčky nebo nezaměstnanost, které člověka motivují k získávání nových kvalifikací na nižších úrovních, než je ta, které dosáhl dříve. Kromě kvalifikace a zaměstnání jako specialista v IT se člověk může např. zajímat o získání určitých kvalifikací v oblasti trávení volného času (např. průvodcovské služby, lyžařská instruktáž). Tato druhá kvalifikace se rovněž může vztahovat k nižší úrovni než původní kvalifikace.

9. Lze deskriptory ERK použít i pro vnitrostátní rámce kvalifikací (VRK)?

Účely rámců kvalifikací se různí v závislosti na jejich kontextu (buď mezinárodní, vnitrostátní, regionální nebo odvětvové srovnání), a proto se liší i specifická koncepce jednotlivých rámců. ERK je vytvořen jako nad rámec (viz otázku 1) a v důsledku toho využívá obecnější deskriptory než většina vnitrostátních, regionálních nebo odvětvových rámců.

Deskriptory ERK nenahrazují deskriptory jiných rámců kvalifikací. Je ovšem zřejmé, že struktura a počet úrovní těchto jiných deskriptorů může být orientována směrem k ERK. To znamená, že deskriptory ERK nemají být používány jako přesný vzor pro vytvoření jiných rámců bez jasného zvážení a zohlednění konkrétních potřeb. Deskriptory ERK lze nicméně použít jako výchozí bod tohoto procesu a dle možností je pak měnit, doplňovat atd.

Příklad sladění s ERK lze nalézt u vznikajících VRK na Maltě nebo v Litvě, které v obou případech zahrnují osm úrovní. Vznikající VRK na Maltě dokonce využívá podobnou strukturu jako ERK tím, že odkazuje na znalosti, dovednosti a kompetence.

10. Proč v ERK nejsou zmíněny některé klíčové kompetence nebo meta-kompetence (např. uvědomění si nutnosti udržitelného rozvoje, učení jak se učit nebo etické kompetence)?

ERK nepojednává o specifickém obsahu výsledků učení. To, co země nebo společnost považuje, ať už v současnosti nebo v budoucnosti, za klíčové kompetence (např. znalost cizích jazyků, komunikativní schopnosti, podnikatelské nebo kulturní kompetence), se může měnit v závislosti na jednotlivých zemích a společnostech, ale též v průběhu času. ERK neodkazuje na žádné specifické klíčové kompetence, ale dokáže pokrýt všechny typy klíčových kompetencí na různých úrovních. Existují též jiné, obecnější kompetence, například učení jak se učit nebo kompetence etické, které do ERK nebyly explicitně zahrnuty. Tyto kompetence, často označované jako meta-kompetence, nebyly zahrnuty, protože je nelze oddělit od jiných znalostí, dovedností a kompetencí. Nebyly tedy přidány jako další dimenze, ale je nutno pohlížet na ně jako na integrální součást znalostí, dovedností a kompetence. Například učení jak učit se hraje významnou roli při získávání teoretických a faktických znalostí, etické kompetence jsou důležité pro rozvoj samostatnosti a odpovědnosti.

11. Je možné ERK použít ke klasifikaci vzdělávacích programů a povolání?

ERK nebyl vytvořen pro klasifikaci vzdělávacích programů nebo profesí, místo toho se soustřeďuje na systémy a rámce kvalifikací. Úrovně ERK neodrážejí účast v žádných konkrétních vzdělávacích programech ani kompetence požadované pro konkrétní úkoly či povolání. Kvalifikace mají pochopitelně souvislost se vzděláváním a odbornou přípravou i s profesním světem a tyto prvky jsou v ERK velmi důležité. Klasifikace ISCED (International Standard Classification of Education) a ISCO (International Standard Classification of Occupations) jsou klasifikace vytvořené speciálně pro klasifikování vzdělávání a povolání. ERK pouze částečně implikuje hierarchii vzdělávacích programů (např. kvalifikace na vyšší úrovni v ERK bude velmi pravděpodobně souviset s vyššími úrovněmi klasifikace ISCED) a hierarchii povolání (např. kvalifikace na nižší úrovni ERK bude velmi pravděpodobně vést k pracovní aktivitě zařazené na nižších úrovních dovedností ISCO).

ERK se však zaměřuje na výsledky učení ve formě znalostí, dovedností a kompetencí; tyto jsou viděny nezávisle na vzdělávacích programech nebo profesních kontextech.

ERK je tudíž novým nástrojem, který nabízí možnost kombinovat vzdělávací a profesní taxonomie a svým způsobem přemostuje ISCED a ISCO.

12. Jaký je vztah mezi ERK a rámcem pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání?

Na evropské úrovni začal rozvoj rámců kvalifikací rámcem pro jeden sektor vzdělávání: Rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (RK-EPVV) je formován od roku 1999 (Boloňská deklarace; v roce 2005 byly přijaty Dublinské deskriptory), zatímco samotný vývoj ERK začal v roce 2005. Tyto dva rámce zcela jasně vykazují určité podobnosti a navzájem se překrývají: v obou případech se jedná o nad rámce, oba pokrývají široký záběr vzdělávání a byly vytvořeny s cílem zvýšit transparentnost, pokud jde o kvalifikace v Evropě. Oba jsou spojeny se zajištěním kvality a využívají koncept „co největší vhodnosti“ pro stanovení úrovně. Oba podporují celoživotní učení a mobilitu pracovní síly.

Přes tyto všechny podobnosti mezi oběma rámci můžeme též nalézt rozdíly, a to v cílech a použitých deskriptorech. RK-EPVV má za cíl harmonizovat systémy, zatímco ERK se je snaží uvést do vzájemného vztahu. Jedním z ústředních cílů boloňského procesu je harmonizace evropských vysokoškolských vzdělávacích systémů zavedením společných struktur akademických titulů (třístupňový systém titulů). ERK na druhou stranu není nástrojem určeným k harmonizaci kvalifikací nebo částí systému kvalifikací, ale má fungovat jako určitý druh překladatelského nástroje, jehož účelem je zpřehlednit vztahy mezi kvalifikacemi a různými systémy.

Pro umožnění propojení těchto dvou nad rámců prosazuje dokument ERK kompatibilitu s RK-EPVV. Hlavním důvodem pro vztažení vyšších úrovní ERK přímo k deskriptorům EPVV je zabránit rozvoji dvou izolovaných rámců. Výsledky učení určitých úrovní

ERK tudíž korespondují s deskriptory cyklů RK-EPVV. Je patrná vzájemná reference těchto dvou rámců na úrovních 5 až 8. Deskriptory příslušných cyklů RK-EPVV – vytvořené iniciativou JQI (Joint Quality Initiative) jako součást boloňského procesu – jsou kompatibilní s deskriptory pro úrovně 5 až 8 ERK. Přestože se používají různé deskriptory, oba rámce mají společný pohled na dimenze progresu týkající se znalostí, dovedností (užití) a profesionálního chování.

Jelikož je však ERK zastřešujícím rámcem a snaží se zahrnovat různé formy učení a vzdělávání (nejen vysokoškolské vzdělávání, ale též odborně zaměřené kvalifikace), deskriptory ERK jsou širší, více obecně platné a musí tedy zahrnovat více než Dublinské deskriptory použité k definování úrovně pro RK-EPVV. To znamená, že úrovně rámců lze vnímat jako ekvivalentní, ačkoliv deskriptory jednotlivých úrovní stejné nejsou. V důsledku toho mohou být úrovně ERK 5 až 8 kompatibilní nejen s úrovněmi kvalifikací dosaženými formálním vysokoškolským studiem, ale též s odbornými kvalifikacemi získanými v rámci formálního, neformálního nebo informálního učení.

V RK-EPVV jsou výsledky učení chápány jako popisy toho, co by měl posluchač znát, čemu by měl rozumět a co by měl učinit na konci příslušného cyklu.

Dublinské deskriptory se vztahují k následujícím pěti dimenzím: „znalosti a porozumění“, „aplikace znalostí a porozumění“, „vytváření úsudků“, „komunikace“ a „dovednosti učit se“. Zatímco první tři dimenze jsou v ERK pokryty zejména dimenzemi znalostí a dovedností, ERK explicitně nezahrnuje klíčové kompetence, jako je komunikace nebo meta-kompetence, například učení jak se učit. Tyto jsou zčásti skrytě zahrnuty do všech sloupců, ale hlavně jsou implicitně předpokládány ve sloupci kompetence (viz též otázku 10).

Přestože se deskriptory definující úrovně v ERK a Dublinské deskriptory liší, deskriptory úrovně ERK zcela integrují boloňské deskriptory a jsou s nimi tudíž kompatibilní.

Například výsledky učení relevantní s úrovní 7 ERK mezi jiným zahrnují „speciální dovednosti požadované při řešení problémů ve výzkumu nebo při

inovací s cílem rozvíjet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oblastí“.
Druhý cyklus RK-EPVV v souladu s tím odkazuje na „originalitu ve vyvíjení nebo aplikování idejí, často v kontextu výzkumu“. Anebo: výsledky učení úrovně 8 ERK zahrnují „vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia, včetně výzkumu“ a třetí cyklus RK-EPVV zahrnuje „příspěví prostřednictvím originálního výzkumu, který rozšiřuje hranice znalostí, k dosažení podstatných výzkumných výsledků, z nichž některé si zaslouží národní nebo mezinárodní recenzované zveřejnění“ a schopnost „kritické analýzy, evaluace a syntézy nových a komplexních idejí“.

Evropská komise

Vysvětlení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství

2008 — 10 s. — 29,7 X 21 cm

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Publikace vydávané Úřadem pro úřední tisky, jež jsou určeny k prodeji, lze objednat na stránkách EU Bookshop <http://bookshop.europa.eu> u prodejce, kterého si zvolíte.

Můžete také zažádat o seznam prodejců z celosvětové sítě prostřednictvím faxu: (352) 2929-42758.

